

Luontoselvitys Espoon Karakallion asemakaava-alueilla vuonna 2015

Rauno Yrjölä

10.12.2015

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Luontotyyppi- ja kasvillisuus selvitys	4
2.1 Tulokset.....	4
3 Liito-oravas selvitys	7
4 Lepakkoselvitys	8
4.1 Tulokset.....	8
5 Linnustoselvitys.....	9
5.1 Tulokset.....	9
6 Yhteenveto.....	11
7 Kirjallisuutta	11

Ympäristötutkimus Yrjölä Oy
PL 62
01800 Klaukkala

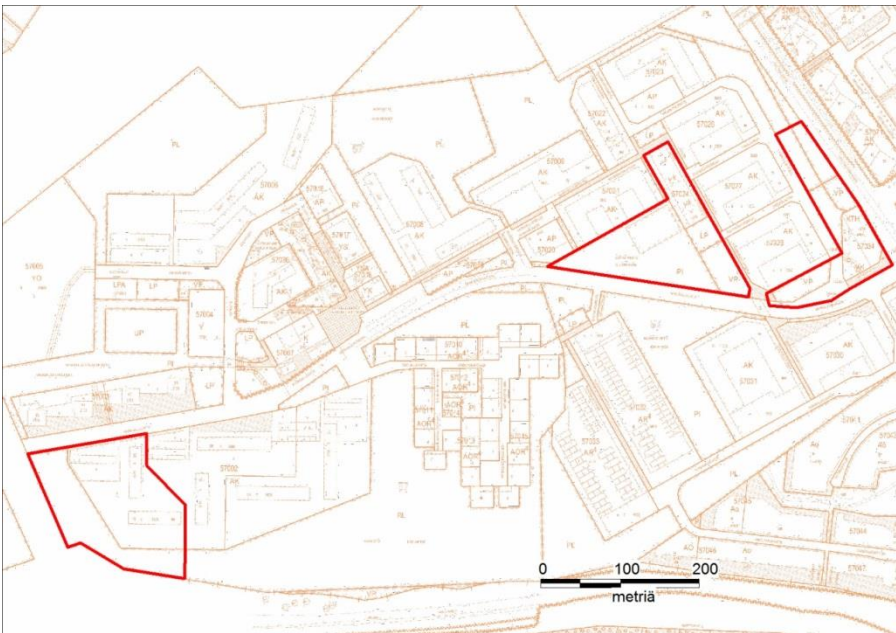
1 Johdanto

Espoon Karakalliossa selvitettiin kesällä 2015 kolmen pienen erillisen alueen luontoarvot. Selvitysalueet sijoittuvat kolmeen kohtaan Karakalliossa. Kalasääksentien ja Rastaalantien väliin tutkitaan uutta asumista Karakallion huollon tontille sekä katu- ja virkistysalueelle. Poutahaukanpolun lounaispuolelle tutkitaan päiväkodin laajennusta sekä virkistysalueelle uutta asuinkerrostalojen korttelialuetta. Karakalliontien ja Lähderannantien risteuksen kaakkoispuolelle tutkitaan asuinkerrostalotontin laajentamista niin, että tontille mahtuu lisärakentamista. Selvitysalueiden laajuus on yhteensä noin 5,6 ha.

Perustason luontoselvityksen tarkoituksena oli löytää alueille tyypilliset ja luonnon monimuotoisuuden kannalta olennaiset piirteet asemakaavan edellyttämällä tarkkuudella. Tutkimuksessa selvitettiin seuraavat luontoarvot:

- alueen luontotyytit (luonnonsuojelulain erityisesti suojeltavat luontotyytit ja metsälain arvokkaat elinympäristöt määritettiin)
- kasvillisuuden pääpiirteet
- liito-oravan esiintyminen
- linnusto
- lepakoiden esiintyminen

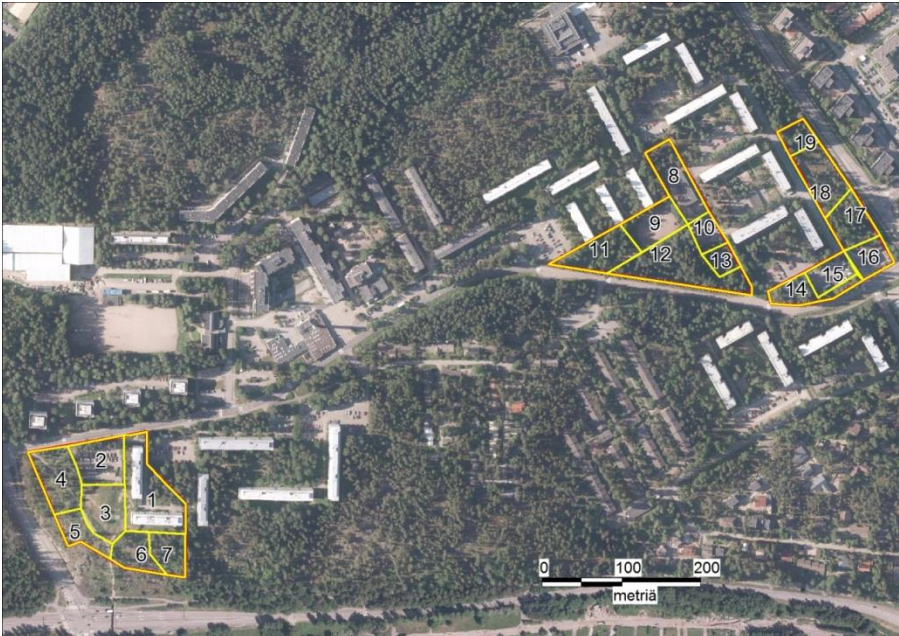
Raportin on laatinut FM Rauno Yrjölä. Espoon kaupungin puolesta työtä ohjasivat maisemaarkkitehdit Aino Aspiala ja Mikla Koivunen.

Kuva 1-1. Selvitysalueet asemakaavakartan päälle rajattuna. Kartta: Espoon kaupunki.

2 Luontotyyppi- ja kasvillisuus selvitys

Selvityksen maastotarkistukset tehtiin touko–elokuussa 2015. Kasvillisuustyyppit kuvioitiin ilmakuvan päälle, kuvioinnissa pyrittiin välttämään kovin pienipiirteistä kuviointia. Alueen kasvillisuuskuviot on esitetty kuvassa 2-1.

Kuva 2-1. Karakallion kasvillisuuskuviot. Ilmakuva: Espoon kaupunki 2013.

2.1 Tulokset

Kuvio 1 on Karakalliontien varressa olevien kahden kerrostalon piha-alue. Pihalla kasvaa täysikasvuista sekametsää. Rakennusten ympärillä on koristeistutuksia ja nurmikkoja. Kuvio 2 on taloyhtiön pysäköintialue, kuvio 3 on puistomainen nurmikenttä talojen länsipuolella.

Kuvio 4 on teiden kulmassa rinteessä oleva mäntyvaltainen kuiva metsäkuvio. Sen kautta kulkee ulkoilutie mäen laelle. Mäen länsireunalla on avointa kalliomaastoa, ja kuivaa piennarkasvillisuutta (kuvio 5). Kallioilla kasvaa mm. mäkitervakkoa ja keto-orvokkia, alempana rinteessä kävelytien vieressä myös yksittäinen koirankieli. Kallioilla kasvillisuus on paikoin kulunutta. Kuvio 6 on kuiva mäntyvaltainen kalliometsä talojen eteläpuolella. Sen itäpuolella on rehevämpi sekametsä, jossa kasvaa mm. kuusia, rauduskoivuja ja haapoja. Piha-alueen rajalla on suuri haapa, jonka alta on aiemmin asukashavainto liito-oravan papanoista. Kenttäkerroksessa kasvaa valko- ja sinivuokkoja sekä kieloja. Kuvion itäpuolella, alueen ulkopuolella, kasvaa suojeltuja tammia.

Päiväkodin kaava-alueella kuvio 8 on päiväkotijäsenien piha-alue. Pihalla kasvaa pääosin mäntyjä sekä pieniä lehtipuun taimia, aluskasvillisuus on niukkaa. Kuvio 9 on päiväkodin länsipuolella oleva pieni hiekkakenttä, ja kuvio 10 on sen vieressä oleva pysäköintialue.

Kuvio 11 on hiekkakentän ja talojen välissä oleva sekametsä. Paikalla on kasvanut mm. paljon haapoja, mutta puustoa oli kaadettu talven 2014-2015 aikana kentän länsipuolelta. Kuvio 12 on samantapainen sekametsäkuvio, joskin astetta rehevämpi ja tien vierestä lehtomainen. Kuviolle on

levinnyt runsaasti idänkanukkaa, joka on tavallinen koristepensas. Kentän eteläpuolella se on paikoin vallitseva pensas puiden alla. Kuvio 13 on puisto ja sen nurmikkoalue pysäköintialueen vieressä.

Itäisimmän selvitysalueen kuvio 14 on tienvarren sekametsää, samantapaista kuin kuvioilla 11 ja 12. Sekametsä kulkee kapeana kaistaleena tien ja pysäköintialueen (kuvio 15) välissä. Kuvio 16 on teiden risteyksessä oleva huoltoyhtiön rakennus pihapiireineen. Sen pohjoispuolella on pienialainen kuusimetsä (kuvio 17), kuuset ovat kookkaita ja niiden alla on niukasti aluskasvillisuutta. Tienvarren kosteassa ojassa kasvaa paljon jättipalsamia. Lisäksi siinä kasvaa kosteikkokasveja, mm. rantaminttua, korpikaislaa ja kurjenmiekkää.

Kuusikon pohjoispuolella on kuiva kalliorinne (kuvio 18), jossa kasvaa muutamia mäntyjä, kasvillisuus on heinävaltaista, paikoin polkujen takia kulunutta. Muutamassa kohdassa kasvaa myös isomaksaruohoa. Kallioalueen jälkeen Rastaalan tien varressa on kapea kaistale rehevämpää sekametsää (kuvio 19), joka vaihtuu alueen ulkopuolella lehtipuuvaltaiseksi metsäksi. Rastaalan tien varressa on suuria kuusia, ylärinteellä puolestaan enemmän mäntyjä.

Alueen metsät ovat tyypillisiä taajamien lähimetsiä, joissa näkyy myös ulkoilun aiheuttama kuluminen, erityisesti kallioiden kasvillisuudessa. Puutarhakarkulaisia ja muita vieraslajeja on pihojen lähistöllä melko runsaasti, mm. pajuasteria, japanintatarta, jättipalsamia, kanadanpiiskua, idänkanukkaa. Tämän selvityksen perusteella Karakallion alueilla ei ole erityisesti suojeltavia kohteita.

Kuva 2-2. Kuvio 1, kerrostalojen pihalle-alue.

Kuva 2-3. Kuvion 7 itäreunaa.

Kuva 2-4. Piha-alueita kuvion 1 ja 7 rajalla.

Kuva 2-5. Kuivaa kalliomännikköä kuviolla 6.

Kuva 2-6. Kuvion 11 sekametsää.

Kuva 2-7. Kuvion 11 kaadettuja puita.

Kuva 2-8. Idänkanukka kasvaa villiintyneenä kuviolla 12.

Kuva 2-9. Kuvion 12 tiheää lehtipuvaltaista alispuustoa.

Kuva 2-10. Jättipalsami on vallannut pyörätien viereisen ojan kuviolla 17.

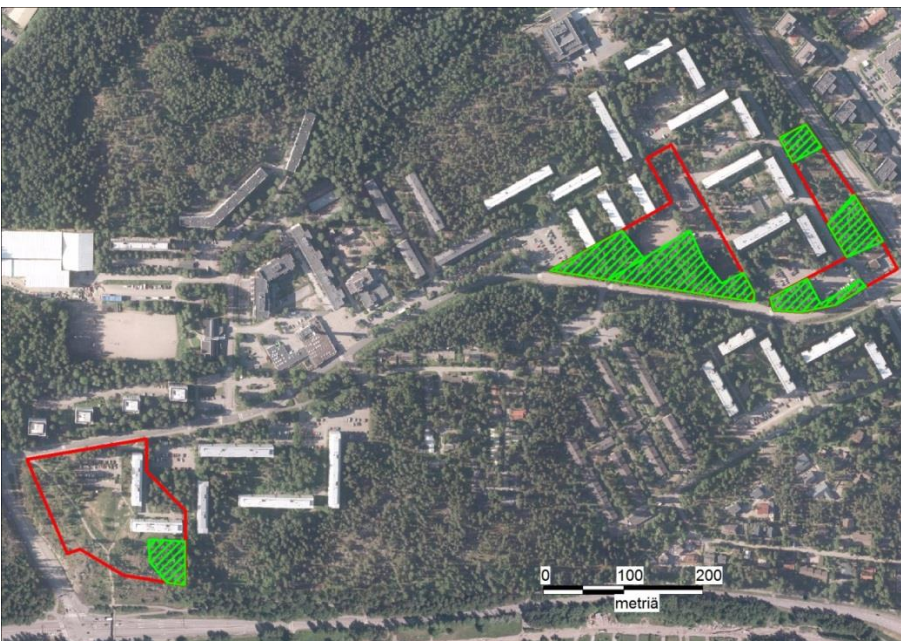

Kuva 2-11. Kuvion 18 kuivia heinävaltaisia kallioita.

3 Liito-oravaselvitys

Tyypillisintä liito-oravan elinympäristöä ovat melko tiheät vanhat kuusikot, joissa on kolohaapoja. Talvella liito-oravan pääravintoa ovat haavan silmut, ja liito-oravan papanat saavat siitä kirkkaan keltaisen värin. Papanoita kertyy yöpymis- ja ruokailupaikkojen alle. Helpointa niiden löytäminen on kevättalvella, kun lumi on jo hieman sulanut, eikä kasvillisuus vielä vaikeuta etsintää. Sopiva aika on maaliskuulta toukokuulle. Kesällä ravinto muuttuu ja samalla muuttuu myös papanoiden väri (Henttonen ym. 2001, Sierla ym. 2004). Karakallion alue inventoitiin 24.4.2015.

Karakallion alueella on liito-oravalle soveltuvaa metsää, mutta alueelta ei löytynyt keväällä 2015 merkkejä liito-oravasta.

Kuva 3-1. Karakallion selvitysalueilla olevat liito-oravalle soveltuvat metsiköt. Ilmakuva: Espoon kaupunki 2013.

4 Lepakkoselvitys

Suomessa havaitut 13 lepakkolajia ovat luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettuja. Lisäksi ne kuuluvat EU:n Luontodirektiivin IV (a) liitteen lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Euroopan lepakkodensuojelusopimus (EUROBATS) velvoittaa osapuolimaitaan myös säästämään lepakoille tärkeitä ruokailualueita.

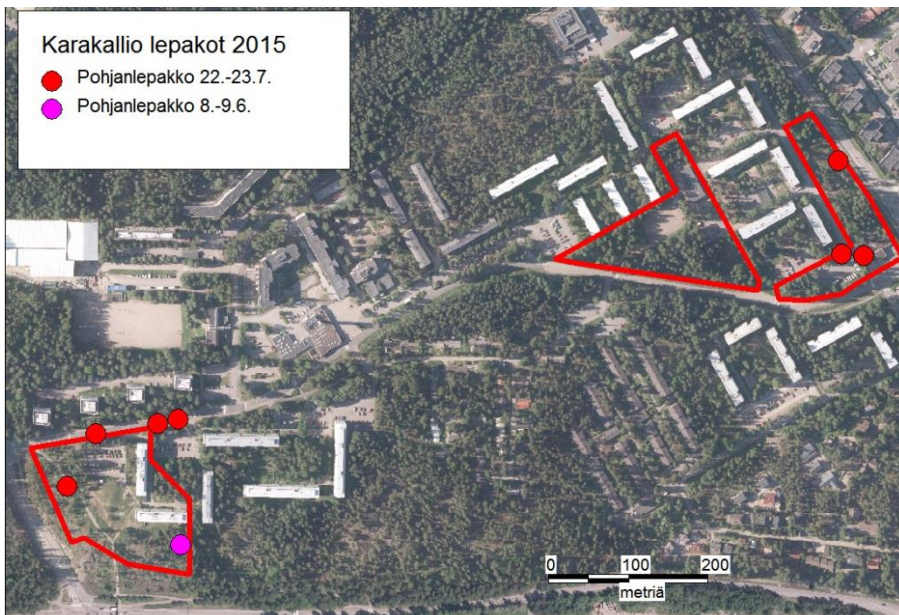
Selvityksen tavoitteena oli todentaa mitä lepakkolajeja alueella esiintyy, ja mitkä alueet ovat lajien kannalta keskeisiä. Lepakoiden kannalta erityisen arvokkaita ovat yhdyskunnille sopivat päiväpiilot puiden koloissa, rakennuksissa ja muissa suojaisissa paikoissa sekä hyvät saalistusalueet riittävän lähellä päiväpiiloja.

Vuonna 2015 Karakallion alueella tehtiin aktiivihavainnointia 8.-9.6. sekä 22.-23.7. Koko alue käveltiin polkuja pitkin ja lepakoiden havainnoimiseen käytettiin ultraääni-ilmaisinta (Wildlife Acoustics EM Touch).

4.1 Tulokset

Kesäkuussa alueella havaittiin yksi pohjanlepakko, heinäkuussa pohjanlepakoita havaittiin lentelemässä teiden ja puistokäytävien yläpuolella. Pohjanlepakko on tavallisin laji asutuksen piirissä ja se saalistaa usein myös avoimien alueiden yllä.. Alueella lepakoiden todennäköisiä asuinpaikkoja ovat viereisten kerrostalojen räystääiden raot, ilmanvaihtohormit tai vastaavat paikat. Havainnot on esitetty kuvassa 4-1.

Tulosten perusteella lepakoita ei erityisesti tarvitse ottaa huomioon alueen rakentamisessa.

Kuva 4-1. Aktiivikartoituksissa 8.-9.6. ja 22.-23.7.2015 tehdyt lepakkohavainnot. Ilmakuva: Espoon kaupunki 2013.

5 Linnustaselvitys

Alueen pesimälinnusto laskettiin kartoitusmenetelmällä, jossa laskija kiertele alueella ja merkitsee kartoille havaitsemansa lajit. Sama menetelmä on yleisesti käytössä linnuston seurannassa (Koskimies & Väisänen 1988). Karttojen perusteella tehdään tulkinta alueen reviirien määrästä lajeittain. Reviirit tulkittiin niin, että yksikin reviiriin viittaava havainto jollakin laskentakerralla riitti reviirin tulkintaan. Reviiriin viittasi laulava, varoittava tai poikasille ruokaa kantava aikuinen lintu, tai pesä tai poikaset, jotka niin pieniä, että ovat todennäköisesti syntyneet alueella. Laskentapäivät on esitetty taulukossa 5-1.

Taulukko 5-1. Laskentapäivät

Päivä	Kellonaika	Sää
24.4.2015	7.05-8.25	+3°C, pilvetöntä, tuuli NW 4m/s, näkyvyys yli 20 km.
15.5.2015	7.15-8.20	+6°C, pilvetöntä, tuuli W 2m/s, näkyvyys yli 20 km
6.6.2015	6.40-7.50	+9°C, pilvetöntä, tyyntä, näkyvyys yli 20 km

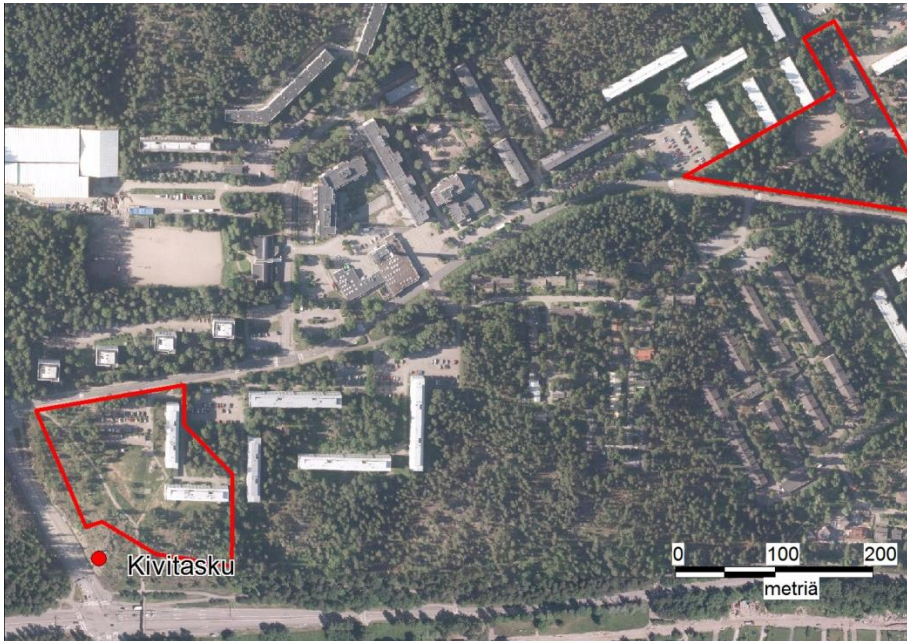
5.1 Tulokset

Yhteensä selvitysalueella havaittiin huhti-kesäkuussa 2015 19 pesimälajia, 55 reviiriä. Lisäksi havaintoja tehtiin muutamasta lajista, jotka saattavat pesiä alueella tai sen lähiympäristössä. Vuoden 2015 tulokset on esitetty taulukossa 5-2.

Tulosten perusteella alueen pesimälinnusto on hyvin tyypillistä Espoon puistometsien ja piha-alueiden linnustoa. Peippo, rastaat ja pajulintu olivat yleisimpiä lajeja. Suhteutettuna pinta-alaan linnuston tiheys on korkea.

Alueilla ei havaittu uhanalaisia tai harvinaisia lajeja, mutta läntisimmän alueen vieressä oli yksi kivitaskun reviiri. Kivitasku on luokiteltu vaarantuneeksi. Muita lajeja, joita havaittiin selvitysalueiden vieressä mutta ei itse alueilla olivat mm. kirjosiippo, leppälintu, kultarinta, hernekerttu, naakka, harakka ja sepelkyyhky.

Linnuston perusteella alueella ei ole erityisesti suojeltavia kohtia, vaan maankäyttöä voidaan suunnitella normaalisti, alueen luonnon monimuotoisuus huomioiden.

Kuva 5-1. Kivitaskun reviirin sijoittuminen selvitysalueen vieressä. Ilmakuva Espoon kaupunki 2013.

Taulukko 5-2. Selvitysalueilla havaitut lajit ja reviirimäärät. Alue A = länsiosa, B=päiväkodin alue, C= Karakalliontien ja Rastaalantien risteys. Lyhenteiden selitys: NT = silmällä pidettävä (near threatened), VU = vaarantunut (vulnerable), D1 = lintudirektiivin liitteeseen I kuuluva laji.

Laji	A	B	C	Kaikki yhteensä	Tiheys reviirejä / km ²
Tervapääsky	1			1	17.7
Västäräkki	1			1	17.7
Punarinta		1	1	2	35.5
Laulurastas		1		1	17.7
Punakylkirastas			1	1	17.7
Räkättirastas	4	3	1	8	141.9
Mustarastas	2	1	1	4	71.0
Mustapääkerttu		2		2	35.5
Lehtokerttu	1			1	17.7
Pajulintu	2	2	2	6	106.5
Sinitäinen	1	1	2	4	71.0
Talitiäinen	2	1	1	4	71.0
Kuusitiäinen		1		1	17.7
Varis	1	1		2	35.5
Varpunen			1	1	17.7
Peippo	3	2	5	10	177.4
Viherveikko	1	1	2	4	71.0
Viherveikko	1			1	17.7
Tikli			1	1	17.7
Kaikki yhteensä	20	17	17	55	975.9

6 Yhteenveto

Karakallion alueilta ei löytynyt erityisesti suojeltavia luontotyyppejä, lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja, liito-oravaa eikä erityisesti suojeltavia lintulajeja.

Selvitysten perusteella mitään alueen osista ei ole tarpeen suojella kaavamuutoksissa. Riittävien viheralueiden säilyttäminen asutuksen keskellä kuuluu hyvän kaavoituksen keskeisiin periaatteisiin.

7 Kirjallisuutta

Hanski, I., Henttonen, H, Liukko, U-M,, Meriluoto, M. ja Mäkelä, A. 2001: Liito-oravan (*Pteromys volans*) biologia ja suojelu Suomessa. – Suomen ympäristö 459. Ympäristöministeriö.

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988 (2. painos): Linnustonseurannan havainnointiohjeet. Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.

Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus, Helsinki. 192 s.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen Ympäristö 742. Ympäristöministeriö. 113 s.

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus. 196 s.

Toivonen, H. & Leivo, A. 2001. Kasvillisuuskartoituksessa käytettävä kasvillisuus- ja kasvupaikkaluokitus. Kokeiluersio. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 14.

Venetvaara, J. 2006: Luontoselvitys Perkkaan kaava-alueelta (tiivistelmä tuloksista).

Väisänen, R.A., Koskimies, P. & Lammi, E. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. – Otava. Helsinki.

Liite: alueella havaittuja putkilokasvilajeja. Lista ei ole täydellinen lajilista.

Tieteellinen nimi	Suomalainen nimi
<i>Acer platanoides</i>	metsävaahtera
<i>Achillea millefolium</i>	siankärsämö
<i>Achillea ptarmica</i>	ojakärsämö
<i>Aegopodium podagraria</i>	vuohenputki
<i>Alchemilla sp.</i>	poimulehti
<i>Alnus incana</i>	harmaaleppä
<i>Anemone nemorosa</i>	valkovuokko
<i>Angelica sylvestris</i>	karhunputki
<i>Anthriscus sylvestris</i>	koiranputki
<i>Arctium tomentosum</i>	seittitakiainen
<i>Artemisia vulgaris</i>	pujo
<i>Aster x salignus</i>	pajuasteri
<i>Athyrium filix-femina</i>	hiirenporras
<i>Betula pendula</i>	rauduskoivu
<i>Calamagrostis arundinacea</i>	metsäkastikka
<i>Calamagrostis epigejos</i>	hietakastikka
<i>Calluna vulgaris</i>	kanerva
<i>Calystegia sepium</i>	karhunköynnös
<i>Campanula patula</i>	harakankello
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	lutukka
<i>Carex nigra</i>	jokapaikansara
<i>Centaurea jacea</i>	ahdekaunokki
<i>Chenopodium album</i>	jauhosavikka
<i>Cirsium arvense</i>	pelto-ohdake
<i>Cirsium helenioides</i>	huopaohdake
<i>Convallaria majalis</i>	kielo
<i>Cornus alba</i>	idänkanukka
<i>Dactylis glomerata</i>	koiranheinä
<i>Deschampsia cespitosa</i>	nurmilauha
<i>Deschampsia flexuosa</i>	metsälauha
<i>Dryopteris filix-mas</i>	kivikkoalvejuuri
<i>Echium vulgare</i>	kyläneidonkieli
<i>Elymus repens</i>	juolavehnä
<i>Epilobium angustifolium</i>	maitohorsma
<i>Epilobium hirsutum</i>	karvahorsma
<i>Equisetum sylvaticum</i>	metsäkorte
<i>Fallopia japonica</i>	japanintatar
<i>Festuca ovina</i>	lampaannata
<i>Festuca pratensis</i>	nurminata
<i>Festuca rubra</i>	punanata
<i>Filipendula ulmaria</i>	mesiangervo
<i>Fragaria vesca</i>	ahomansikka
<i>Galium album</i>	paimenmatara
<i>Geranium sylvaticum</i>	metsäkurjenpolvi
<i>Geum urbanum</i>	kyläkellukka
<i>Hepatica nobilis</i>	sinivuokko

<i>Hieracium sek. Hieracium</i>	salokeltano
<i>Hieracium umbellatum</i>	sarjakeltano
<i>Hypericum maculatum</i>	särmäkuisma
<i>Impatiens glandulifera</i>	jättipalsami
<i>Impatiens parviflora</i>	rikkapalsami
<i>Iris pseudacorus</i>	kurjenmiekkä
<i>Juniperus communis</i>	kataja
<i>Lamium purpureum</i>	punapeippi
<i>Leontodon autumnalis</i>	syysmaitiainen
<i>Linaria vulgaris</i>	kannusruoho
<i>Lolium perenne</i>	englanninraiheinä
<i>Lupinus polyphyllus</i>	komealupiini
<i>Luzula pilosa</i>	kevätpiippo
<i>Lysimachia vulgaris</i>	ranta-alpi
<i>Maianthemum bifolium</i>	oravanmarja
<i>Matricaria matricarioides</i>	pihasaunio
<i>Melica nutans</i>	nuokkuhelimikkä
<i>Mentha arvensis</i>	rantaminttu
<i>Mycelis muralis</i>	jänönsalaatti
<i>Myosotis arvensis</i>	peltolemmikki
<i>Myosotis scorpioides</i>	luhtalemmeikki
<i>Oxalis acetosella</i>	käenkaali
<i>Petasites hybridus</i>	etelänruttojuuri
<i>Phleum pratense</i>	timotei
<i>Picea abies</i>	kuusi
<i>Pilosella officinarum</i>	huopakeltano
<i>Pinus sylvestris</i>	mänty
<i>Plantago major</i>	piharatamo
<i>Poa annua</i>	kylänurmikka
<i>Poa nemoralis</i>	lehtonurmikka
<i>Poa pratensis</i>	niittyurmikka
<i>Polygonatum odoratum</i>	kalliokieli
<i>Polygonum aviculare</i>	pihatatar
<i>Populus tremula</i>	haapa
<i>Potentilla anserina</i>	ketohanhikki
<i>Potentilla argentea</i>	hopeahanhikki
<i>Potentilla norvegica</i>	peltohanhikki
<i>Prunus padus</i>	tuomi
<i>Pteridium aquilinum</i>	sananjalka
<i>Quercus robur</i>	tammi
<i>Ranunculus acris</i>	niittyleinikki
<i>Ranunculus repens</i>	rönsyleinikki
<i>Rosa rugosa</i>	kurturuusu
<i>Rubus idaeus</i>	vadelma
<i>Rumex acetosa</i>	niittysuolaheinä
<i>Rumex acetosella</i>	ahosuolaheinä
<i>Rumex crispus</i>	poimuhierakka

<i>Rumex longifolius</i>	hevonhierakka
<i>Salix caprea</i>	raita
<i>Salix phylicifolia</i>	kiiltopaju
<i>Sambucus racemosa</i>	terttuselja
<i>Scirpus sylvaticus</i>	korpikaisla
<i>Sedum telephium</i>	isomaksaruoho
<i>Senecio vulgaris</i>	peltovillakko
<i>Solidago canadensis</i>	kanadanpiisku
<i>Solidago virgaurea</i>	kultapiisku
<i>Sonchus arvensis</i>	peltovalvatti
<i>Sorbus aucuparia</i>	pihlaja
<i>Stachys palustris</i>	peltopähkämö
<i>Stellaria graminea</i>	heinätähtimö
<i>Stellaria longifolia</i>	metsätähtimö
<i>Symphytum officinale</i>	rohtoraunioyrtti
<i>Tanacetum vulgare</i>	pietaryrtti
<i>Taraxacum sp.</i>	voikukka
<i>Thlaspi caerulescens</i>	kevättaskuruoho
<i>Tragopogon pratensis</i>	pukinparta
<i>Trientalis europaea</i>	metsätähti
<i>Trifolium hybridum</i>	alsikeapila
<i>Trifolium pratense</i>	puna-apila
<i>Trifolium repens</i>	valkoapila
<i>Tripleurospermum inodorum</i>	peltosaunio
<i>Tussilago farfara</i>	leskenlehti
<i>Urtica dioica</i>	nokkonen
<i>Vaccinium myrtillus</i>	mustikka
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	puolukka
<i>Viola tricolor</i>	keto-orvokki